

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

SCIENTIFIC WORKS
OF INTERREGIONAL ACADEMY
OF PERSONNEL MANAGEMENT

LEGAL SCIENCES

Випуск 1 (59), 2020

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

Редакційна колегія

Кислий А. М., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, директор Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом (головний редактор)

Берзін П. С., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права та кримінології Інституту права, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Богатирьов І. Г., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Вакулік О. О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри криміналістики та судової медицини, Національна академія внутрішніх справ

Головко Л. О., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Доценко О. С., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Національна академія внутрішніх справ

Заросило В. О., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Калиновський Б. В., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та прав людини, Національна академія внутрішніх справ

Кисленко Д. П., кандидат юридичних наук, д.пед.н., доцент, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Козаченко О. І., доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна академія управління персоналом

Козін С. М., доктор юридичних наук, старший викладач кафедри теорії та історії держави і права, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Колб О. Г., доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Ладиченко В. В., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Лисенко С. О., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Макєєва О. М., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, Національний авіаційний університет

Мердова О. М., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету № 2, Донецький державний університет внутрішніх справ

Муравйов К. В., доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна академія управління персоналом

Піддубний О. Ю., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного та господарського права, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Стрелюк Я. В., доктор юридичних наук, прокурор, Офіс Генерального прокурора України

Чуєнко В. І., кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права Навчально-наукового інституту права імені Князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Шульга Є. В., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Яра О. С., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного та фінансового права, декан юридичного факультету, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Łukasz Moniuszko, Doktor habilitowany, Profesor, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy (Bydgoszcz, Rzeczpospolita Polska)

Затверджено Вченою радою
Міжрегіональної Академії управління персоналом 07.10.2020 (протокол № 8)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія KB № 24777-14717P,
видане Міністерством юстиції України 21.04.2021 р.

Видання індексується Google Scholar

DOI: 10.32689/2522-4603

Наукові праці МАУП. Юридичні науки. 2020. Вип. 1 (59). Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2020. 62 с.

Публікуються статті науковців, які досліджують актуальні проблеми розвитку права. Для науковців, викладачів, студентів та всіх, кого цікавить розвиток юридичної науки в Україні.

ЗМІСТ

Ірина БАСОВА

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ 5

Володимир ЗАРОСИЛО

ЖАНДАРМЕРІЯ ФРАНЦІЇ: ВИНИКНЕННЯ, СУЧАСНИЙ СТАН

ТА ФОРМИ І МЕТОДИ ДІЯЛЬНОСТІ..... 12

Юлія ЛІСОВСЬКА

ВЕСТЕРНІЗАЦІЯ ЯК ПРОБЛЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ

РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

ГЛОБАЛЬНОЇ КІБЕРЦИВІЛІЗАЦІЇ..... 19

Іван СЕРВЕЦЬКИЙ

РОЗВІДУВАЛЬНІ ОРГАНИ: ЇХ РОЛЬ І МІСЦЕ

У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ..... 25

Лілія СТРЕЛЬБИЦЬКА, Володимир СТОЛБОВИЙ

ПОТОЧНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

В СИСТЕМІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ..... 32

Юрій ТИМОШЕНКО, Дмитро КИСЛЕНКО

ПРАВООХОРОННА СИСТЕМА В ЕПОХУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ..... 40

Валентина ЧУЄНКО

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ АДАПТАЦІЇ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС..... 46

Олексій ЮЛДАШЕВ

ПРО КОНЦЕПЦІЮ ПРЕЗИДЕНТСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ МАЙБУТНЬОГО..... 50

УДК 342.2

DOI <https://doi.org/10.326892522-4603.2020.1.8>**Олексій ЮЛДАШЕВ**

доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри господарського та трудового права,
Міжрегіональна Академія управління персоналом, вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039,
youldashev_a@ukr.net

ORCID: 0000-0002-6624-3481

Alexey YULDASHEV

Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Economic and Labor Law, Interregional Academy
of Personnel Management, 2 Frometivska str., Kyiv, Ukraine, 03039, youldashev_a@ukr.net

ORCID: 0000-0002-6624-3481

**ПРО КОНЦЕПЦІЮ ПРЕЗИДЕНТСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ МАЙБУТНЬОГО****ABOUT THE CONCEPT OF THE PRESIDENTIAL UNIVERSITY
OF THE FUTURE**

*Президент в основу розвитку поклав потужну зброю,
яка здатна змінити світ – це освіта.
Президентський університет – це стратегічний образ того,
що ми повинні закладати в сучасну вищу освіту, науку,
інновації та розвиток суспільства. Можу з упевненістю сказати, що в Україні
починають формуватися професії, які створять нову хвилю інновацій*
(Міністр освіти і науки України)

Освіта, з позицій суспільства, є основним засобом розвитку гуманістичної сутності людини. Це по-перше. По-друге, суспільство, держава забезпечує соціальний захист населення від безробіття шляхом надання освітніх послуг, підвищення його конкурентоспроможності на ринку праці. По-третє, відбувається задоволення потреб суспільства в продуктивній силі. Звичайно ж, щоб освіта стала такою цінністю, необхідно створити в суспільстві достатньо конкурентні умови для використання цієї сили. Інакше будемо формувати соціальний капітал для інших країн. Наявність згаданих умов необхідно для боротьби з міграцією, втратою «робочих рук», «витоком мізків». І це важливий аспект державно-громадської цінності освіти. Вона є (у всякому разі, повинна бути) джерелом інноваційного розвитку економіки, інформатизації суспільства. Для того, щоб освіта стала такою, потрібна не просто її модернізація і / або інтеграція в європейський, світовий освітній простір. Необхідні нові підходи, перехід від традиційного підходу до інноваційної освіти, що забезпечує розвиток творчих здібностей, націленість на пошук і використання інновацій як в змістовному наповненні навчальних програм так і в засобах навчання.

Метою дослідження, результати якого викладені в даній статті, є розробка (на концептуальному рівні) моделі управління якістю освіти і науки, концепції їх реформування. Вищезазначена концепція може інтерпретуватися як одна з умов вирішення найважливішої державної проблеми – прогресуючого економічного і технологічного відставання України в області інновацій від високорозвинених держав. з усіма наслідками економічного і політичного характеру. Не менш важливою проблемою, вирішення якої також залежить від ефективності, якості і прозорості вищої освіти в Україні, є проблема забезпечення сталого розвитку. Відомо, що катастрофи людство уникне через створення нешкідливих для біосфери ноотехнологій. Саме на це повинно бути спрямований потенціал освіти і науки України.

Авторами дослідження, результати якого подано в цій статті, розроблені і концепція освітньої діяльності, і проекти рішень найбільш важливих проблем. Це внутрішні і зовнішні проблеми життєдіяльності нашої держави. До внутрішніх, найбільш важливим, першочерговим ми відносимо дві проблеми: 1) мінімізація корупції в органах державної влади, зростання ефективності економічного управління і 2) судова реформа. На вирішенні цих проблем налягають і громадяни країни, і наші зарубіжні партнери. Від розв'язання цих проблем залежить не тільки успішність країни (прихід зовнішніх інвестицій, підняття рівня життя людей), але і, скажемо прямо, її виживання. Щодо зовнішніх проблем, то найбільш важливими є: повернення окупованих територій, забезпечення безпеки, суверенітету і цілісності України.

Підходи до кардинального вирішення внутрішніх і зовнішніх проблем, що пропонуються нами – це низка тем, які могли б викладатися в рамках напрямів підготовки студентів університету майбутнього.

Ключові слова: освіта, гуманістична сутність людини, концепція освітньої діяльності, проекти рішень проблем, внутрішні і зовнішні проблеми життєдіяльності держави; мінімізація корупції в органах державної влади, зростання ефективності економічного управління; судова реформа.

Education, from the standpoint of society, is the main means of developing the humanistic essence of man. This is the first. Secondly, society, the state provides social protection of the population from unemployment by providing educational services, increasing its competitiveness in the labor market. Third, society's needs for productive power are being met. Of course, for education to become such a value, it is necessary to create in society sufficiently competitive conditions for the use of this force. Otherwise we will form social capital for other countries. The presence of these conditions is necessary to combat migration, loss of "labor", "brain drain". And another important aspect of the state and public value of education. It is (at least, should be) a source of innovative economic development, informatization of society. In order for education to become such, it is necessary not just to modernize and / or integrate it into the European, world educational space. New approaches are needed, the transition from the traditional approach to innovative education, which ensures the development of creative abilities, the focus on finding and using innovations both in the content of educational programs and in teaching aids.

The purpose of the study, the results of which are presented in this article, is to develop (at the conceptual level) a model of quality management of education and science, the concept of their reform. The above concept can be interpreted as one of the conditions for solving the most important state problem – the progressive economic and technological backwardness of Ukraine in the field of innovation from highly developed countries. with all the consequences of economic and political nature. An equally important issue, the solution of which also depends on the efficiency, quality and transparency of higher education in Ukraine, is the problem of ensuring sustainable development. It is known that mankind will avoid a catastrophe by creating harmless to the biosphere nootechnologies. This is what the potential of education and science of Ukraine should be aimed at.

The authors of the study, the results of which are presented in this article, developed both the concept of educational activities and draft solutions to the most important problems. These are internal and external problems of life of our state. To the internal, the most important, priority we include two problems: 1) minimization of corruption in public authorities, increasing the efficiency of economic management and 2) judicial reform. Both the citizens of the country and our foreign partners insist on solving these problems. The solution to these problems depends not only on the success of the country (the arrival of foreign investment, raising the living standards of the people), but also, frankly, its survival. As for external problems, the most important are: the return of the occupied territories, security, sovereignty and integrity of Ukraine.

Approaches to the cardinal solution of internal and external problems offered by us are a number of subjects which could be taught within the directions of preparation of students of university of the future.

Key words: education, humanistic essence of the person, the concept of educational activity, projects of the decisions of problems, internal and external problems of vital activity of the state; minimization of corruption in public authorities, increasing the efficiency of economic management; judicial reform.

Актуальність проблеми. Почнемо з визначення значущості, важливості освіти. Освіта, з позицій суспільства, є основним засобом розвитку гуманістичної сутності людини. Це по-перше. По-друге, суспільство, держава забезпечує соціальний захист населення від безробіття шляхом надання освітніх послуг, підвищення його конкурентоспроможності на ринку праці. По-третє, відбувається задоволення потреб суспільства в продуктивній силі. Звичайно ж, щоб освіта стала такою цінністю, необхідно створити в суспільстві достатньо конкурентні умови для використання цієї сили. Інакше будемо формувати соціальний капітал для інших країн. Наявність згаданих умов необхідно для боротьби з міграцією, втратою «робочих рук», «витоком мізків». І ще важливий аспект державно-громадської цінності освіти. Вона є (у всякому разі, повинно бути) джерелом інноваційного розвитку економіки, інформатизації суспільства. Для того, щоб освіта стала такою, потрібна не просто її модернізація і/або інтеграція в європейський, світовий освітній простір. Необхідні нові підходи, перехід від традиційного підходу до компетентнісного, до інноваційної освіти, що забезпечує розвиток творчих здібностей, націленість на пошук і використання інновацій як в змістовному наповненні навчальних програм так і в засобах навчання,

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Програмні завдання в сфері освітньої політики та шляхи їх реалізації досліджували В. Андрущенко, Л. Губерський, С. Квіт, В. Кремень, А. Кузнецов, К. Левківський, В. Лутай, Г. Михайлюк, І. Совсун та інші. Методологічні аспекти організації і управління освітньою галуззю розкривають В.Аверьянов, К. Александров, В. Бабкін, В. Бакуленко, В. Бебик, В. Корсак, В. Тертичка, Ю. Шемшученко, Т. Stoner і інші.

Як показує аналіз робіт названих авторів та інших вчених, на сучасному етапі розвитку українського суспільства, переходу країни до інноваційної економіки, інформатизації суспільства – виникає проблема використання освіти, вищої освіти як ефективного засобу досягнення цих цілей, соціального розвитку. Досліджуючи ці питання, багато вчених обмежуються визначенням тих чи інших понять, класифікацій, принципів, називаючи отримані результати теорії, методології. Якщо це так, то можна говорити про голод на розробки методичного рівня, які визначали б «ЩО» і, головне «ЯК» робити. Саме концептуальні положення здійснення певної діяльності (в даному випадку, освітньої) повинні містити відповіді на ці питання. На основі цих відповідей і повинна ґрунтуватися розвиток державної освітньої політики, яка може

бути визначена як форма, а самі концептуальні положення інтерпретуватися як зміст освітньої діяльності. Саме в симбіозі таких змісту і форми і могло б полягати «поєднання форми і змісту освітньої політики», здійснення «ефективного перерозподілу функцій і повноважень між центральними органами державної влади та навчальними закладами». А це те, що вимагає Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті.

Метою дослідження, результати якого викладені в даній статті, є розробка (на концептуальному рівні) моделі управління якістю освіти і науки, концепції їх реформування. Вищезазначена концепція може інтерпретуватися як одна з умов вирішення найважливішої державної проблеми – прогресуючого економічного і технологічного відставання України в області інновацій від високорозвинених держав, з усіма витікаючими наслідками економічного (низький рівень життя населення, міграція працездатної його частини для роботи в інших країнах, «витік мізків») і політичного (загрози суверенітету, національній безпеці, територіальній цілісності України) характеру. Не менш важливою проблемою, вирішення якої також залежить від ефективності, якості і прозорості вищої освіти в Україні, є проблема забезпечення сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. З численних повідомлень у ЗМІ відомо, що в зараз в Україні планують створити президентський університет. На його будівництво (будівництво будівлі) планується витратити понад 7 млрд. Сформульовано освітні напрямки, за якими буде здійснюватися освітній процес Президентського університету, це: інформаційні технології; кібербезпека і штучний інтелект; нанотехнології; аерокосмічні технології; біотехнології і науки про здоров'я; енергетичні технології; глобалізація та міжнародні комунікації. Старт освітнього процесу, заявив міністр освіти і науки посилення – 1 жовтня 2023 року. Президентський університет, сказав далі він, повинен відповідати всім трендам навчання [1]. Разом з тим, можна тільки шкодувати, що питання створення університету пов'язується не з розробкою концепції його функціонування, а, перш за все, з будівництвом будівлі, відбором викладачів та абітурієнтів. Ми ж пропонуємо концепцію університету, спрямовану на вирішення найважливіших проблем, що стоять перед країною. Але спочатку продовжимо про недоліки підходу, що намітилося до створення університету. Ми не згодні і з тим, що для занурення в світовий освітній простір досить почати навчання «або в третю тижні вересня або

1 жовтня», «як у всьому світі». Вважаємо, що коли кажуть про занурення в світовий освітній простір, то доцільно розуміти світові знання в той чи іншій предметній галузі, накопичені людством за всю його історію. Мова повинна йти про освітні технології, що призводять студентів в новітні і, одночасно, найповніші знання, досягнуті людством. Ось що повинно стати зануренням в світовий освітній простір. І це не гасла, не абстракція. Ми можемо запропонувати конкретні шляхи вирішення даного завдання. Далі. За великим рахунком, недостатньо навіть відповідати «всім трендам, які сьогодні є в світі». Якщо говорити про освіту світового рівня, яка повинна бути визнаною всім світом, то ми самі повинні задати щось, чого немає ще в світі. Інакше кажучи, нам самим потрібно задати свій тренд. Необхідно випереджати, а не безперервно (а точніше, безуспішно) наздоганяти Захід, як ми це намагаємося робити на протязі всієї історії нашого існування. Розробка і реалізація власного тренда національної освіти в Україні – ось що має стати метою створення університету.

Далі. Вважаємо, що не дуже доцільно і готувати студентів за перерахованими вище напрямками. Особливо, якщо мається на увазі використання існуючих традиційних технологій в процесі навчання. А це (намір використати традиційні технології) швидше за все так, оскільки про перехід до нових інформаційних навчальних технологій нічого не сказано. Будівля з мармуровими сходами, величезними аудиторіями – скоріш за все буде. Мабуть, навіть без сумнівів. Але технології все ж такі набагато важливіші. Особливо в епоху небачених дистанційних можливостей, тим більше в умовах нинішньої пандемії.

Чому саме підготовка студентів за зазначеними вище напрямками в університеті майбутнього не доцільна? Тому, що за цими напрямками підготовка вже ведеться і досить давно. Візьмемо для прикладу перший напрямок запропонованої підготовки – інформаційні технології. Відповідні проблеми, зокрема, проблему створення нового покоління високих наукоємних інформаційних технологій – інтелектуальних інформаційних технологій, успішно вирішує Міжнародний Центр інформаційних технологій і систем НАН України. Якість спеціалістів, які готуються за зазначеними напрямками визнана в країні і за кордоном. Що стосується галузевих інформаційних технологій – то за ними також чи не кожен вуз вже готує фахівців. Наприклад, Київський національний економічний університет (з його філіями в областях) займається загальноекономічними, бух-

галтерськими інформаційними технологіями; торгово-економічний університет (зі своїми філіями в Україні) – відає інформаційними технологіями в сфері торгівлі; кібербезпекою, проблемами штучного інтелекту; нанотехнологіями опікуються вищі навчальні заклади правоохоронних органів, політехнічні університети країни; аерокосмічними технологіями займається Національний авіаційний університет. Він уклав угоду про створення регіонального інноваційно-космічного кластера «Полісся». Учасники угоди активно співпрацюють у вирішенні завдань якісної підготовки фахівців і проведення наукових досліджень саме в галузі космічних систем і технологій. Що стосується біотехнологій, науки про здоров'я, енергетичних технологій – то це медичні університети, Інститут загальної енергетики НАН України, Навчально-науковий інститут енергетики. «ХПІ» визнано кращим технічним університетом України в світовому рейтингу; глобалізація та міжнародні комунікації – компетенція університету фінансів та міжнародної торгівлі, Інституту міжнародних відносин і т.д.

У діючих перерахованих і інших вузах накопичено великий практичний досвід, склалися відповідні наукові школи, працюють кваліфіковані кадри. Чи є сенс дублювати все це на рівні університету майбутнього? Тим більше, що в разі появи додаткових потреб в тих чи інших фахівцях, будь-який з перерахованих вузів може без труднощів набрати необхідну кількість студентів. Це не є проблема. Перенести ж все це різноманіття в один університет – це високий шанс на ефект Даннінга-Крюгера. Грандіозна задумка може обернутися не менш грандіозним провалом.

Все це обумовлює потребу у виявленні такого напрямку освітньої діяльності, за яким не дублювався б жоден вуз України і який, разом з тим, був б вкрай потрібний для країни. З цією метою було б доцільно оголосити конкурс на розробку концепції освітньої діяльності президентського університету – університету майбутнього, як його називають.

У даній статті розглядається одна з можливих альтернатив такого роду концепції. За аналогією з Леніним, котрий виголосив 100 років тому фразу, що стала крилатою – «є така партія», наважимося заявити про те, що є такі напрями навчання, якими (як самостійними) не займається жодний вищий навчальний заклад (ВНЗ), установа вищої освіти (УВО) України. Разом з тим, вони (напрямки) мають бути не тільки рідкісними, а й такими, від розвитку яких залежатиме доля нашої країни.

При визначенні напрямів освіти, які б відповідали зазначеним вимогам, ми виходили з нагальних і найскладніших проблем суспільства, а також з ідей їх вирішення, які також пропонуються нами. Згадані проблеми ми поділяємо на внутрішні і зовнішні. До перших відносяться, перш за все, технологічна відсталість виробництва, тотальна корупція у державній владі, розкрадання державного бюджету, падіння, розвал економіки, зубожіння населення, масштабна трудова міграція, відтік «мозків» тощо. Причина усіх перерахованих проблем тільки в одному – неякісності, непридатності (для переходу на сучасні ринкові умови господарювання) ДІЮЧОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ, зокрема, у непридатності міністерств і відомств. Економістів, юристів у нас (да і у світі) готують пре достатньо. Але ж економіка – це результат, свого роду оцінка якості економічного управління, його організації. А право (законодавство) може закріплювати «цементувати» будь-яку організацію. І якісну, і неякісну. У той ж час питаннями побудови якісної організації, побудови некорупційного управління як самостійним напрямом освіти ніхто майже не займається. А саме це і є головним у забезпеченості якості економічного управління, а отже і економіки у цілому. На практиці чи не в кожному міністерстві, відомстві діють центри реформування, вдосконалення управління. Однак вони діють автономно, умовно кажучи, кустарним способом. Робота їх ніяк не координується, ні організаційно, ні методологічно. Є, правда центри реформування і у складі Кабінету Міністрів, Президента України. Але і вони ніяк не пов'язані зі згаданими галузевими утвореннями і теж діють самі по собі. Результат такого реформування, вдосконалення – вочевидь. Топчемося на місці, щоб не сказати деградуємо (в економічному сенсі, корупція зростає).

Неефективність, можна стверджувати, відсутність належного економічного управління, ефективних управлінських технологій, організаційних умов, які б виключали б корупцію у владних структурах і обумовлюють потребу у запровадженні вищезгаданого напрямку освіти – ПРОЕКТУВАННЯ засобів державного управління.

Другий напрямок підготовки – це ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СВІТОВОГО ПРАВОПОРЯДКУ. Загальновизнаним є той факт, що існуюча організація світопорядку, побудована по закінченню 2-ої світової війни, не є ефективною. Вона (існуюча організація) не може досягти своїх цілей – забезпечення світової безпеки. Необхідність реформування

існуючої організації світопорядку теоретично давно обґрунтована. На зміну теорії міжнародних конфліктів, яка ґрунтувалася на конфлікті ідеологій, висунуто концепцію. Що виходить з першочерговості факторів релігії, конфлікту культур, цивілізацій (Самуель Гантінгтон та ін.).

Більш ніж переконливою є ситуація що склалася на сьогодні – коли Російська Федерація анексувала Крим і окупувала Донбас. Ніякі заходи, що приймаються існуючими міжнародними інститутами забезпечення безпеки не вирішують (і не здатними в принципі вирішити) безпрецедентну практику порушення світового правопорядку. Тому мова йде не про часткове вдосконалення організації світового правопорядку, а про моделювання принципово іншого, кардинальну зміну існуючого.

Таким чином, йдеться про два напрямки освіти: **I. ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ПРОЕКТУВАННЯ** засобів державного управління і **II. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СВІТОВОГО ПРАВОПОРЯДКУ**. При цьому, підготовка студентів за цими напрямками могла б вестися особливим чином, включати дві основні особливості: 1) процес навчання буде не імітувати, а представляти собою науково-дослідний процес – технологію виявлення і вирішення дійсних проблем державного управління; і 2) передбачається надання навчальному процесу нової якості. Ця якість забезпечується за рахунок наступних факторів: 1) виключається можливість використання у навчальному процесі застарілої, неактуальної інформації. У зазначений процес як обов'язкова залучається лише інформація щодо: а) даних про усі (світові) знання в той чи іншій предметній галузі, накопичені людством за всю його історію. Обмеження накладаються лише рівнем розвитку відповідних технічних і технологічних засобів доставки знань; б) нових результатів, досягнень вітчизняних вчених. Йдеться про нововведення, новітні наукові результати, які мають імплементуватися в навчальний процес практично одномоментно з їх оприлюдненням.

В ході, в процесі навчання майбутні, скажімо, менеджери в сфері організаційного проектування державного управління будуть, згідно з Концепцією, НЕ ТІЛЬКИ вчитися виявляти, досліджувати (аналізувати) і вирішувати управлінські проблеми, проектувати, будувати найбільш ефективну модель управління. Вони будуть (за умови погодження й схвалення проекту у встановленому порядку) і **ВПРОВАДЖУВАТИ** цю модель, а по закінченню університету – **ПРАЦЮВАТИ В НОВІЙ ЕФЕКТИВНІЙ системі управління**. Тобто,

мова йде не тільки про теорію, а й практику організаційного проектування. При цьому йдеться не про традиційну навчальну практику, можна сказати, умовну, що імітує організацію багаторічної давнини, а про новітні **НАУКОВО-ДОСЛІДНІ** умови, в яких буде створюватися, творитися те, **ЧОГО** ще **ДОСІ НЕ БУЛО**. База практики – існуючі міністерства і відомства – рудиментарні утворення, які перейшли до нас з вже далекої радянської доби. Так, вони як мамонти, мастодонти – чудово збереглися до цього часу. Причини збереження наступні: по-перше, невисока освіченість представників влади. Вони завжди з благоговінням дивилися на міністерства, як на щось дане зверху – таке, що обов'язково має бути. Як індійці на священну для них корову. Не було, нажаль, серед них аналітиків, які б завдали собі і іншим прості питання: а навіщо це потрібно, навіщо саме такі рішення, а не інші, чому ці рішення мають прийматися саме тут, а не там, де виникають відповідні проблеми і т.п. не було не тільки аналітиків, а й навіть хлопчаків, на кшталт маленького хлопчика з казки Андерсена «Голий король». Як писав Г. Андерсен, саме такий хлопчик і закричав: «а король то голий». Інакше б стало зрозумілим, що існуюча сьогодні організація економічного управління – не тільки не ефективна, а й з глибоким знаком «мінус». Да і організація функціонування державного виконавчого апарату, особливо центрального – Кабінету Міністрів, нинішніх міністерств – небачена, дивовижна для всього цивілізованого світу. Це найпотужніші автопарки, держдачі в Кончі Заспі, довжелезні урядові ескорти, кортежі, обвішані сиренами і пробісковими маячками. Такі кортежі «пролітають» у Києві і на Бессарабський ринок. Адже туди нерідко навідуються шеф-кухарі можновладців з печерських пагорбів за покупками зелені (мова не про правлячу політсилу, а про зелену петрушку до обіду). У той же час наші розрахунки свідчать про те, що

Не зупиняючись детально на проблемі (все це докладно викладається в нашому проекті з вдосконалення державного економічного управління), відзначимо, що згадані рудиментарні утворення (діючі міністерства і відомства) з їх успадкованими з минулого централізацією, секретністю, таємничістю – як ніщо інше пасує до корупційних справ, є дуже досконалим засобом, найважливішим інструментарієм сучасної корупції, розкрадання держбюджету. Це саме ті 38 мільярдів про які говорить (і обґрунтовує) колишній президент Грузії М. Саакашвілі (за нашими підрахунками – цифри дещо більші). І це

(придатність до корупції) Але діяти пропонується зовсім не так, як хвалений, прославлений грузинський реформатор, творець «грузинського дива» Каха Бендукідзе. Нагадаємо, що прославлений також проводив адмінреформу, удосконалював так звану виконавчу владу – міністерства, відомства. Але пропонував він діяти дивним чином – закрити міністерство, розпустити персонал, а потім написати на дощечці, на дверях міністерства «ліквідовано». Повісив, казав він і сиди «в кушах». Якщо люди зібралися разом і стукають, барабанять в двері – руками, ногами, кричать, (може, хочуть палити покришки) – то біжиш на сусідні вулиці збираєш людей і повертаєш їх на колишні місця. Якщо ж народ не кричить, мовчить – закриваєш наступне відомство і т.д. Ось тобі воістину геніальна реформа міністерств. Ні, дякую, дідові за таку перемогу, але ми все ж, знову таки по лєнінськї, «пїдемо другим шляхом». Наш шлях буде полягати в наступному. Згідно з розробленою нами методикою, апробованою ще за радянських часів на найкрупніших проектах реформування управління. Маються на увазі розробка республіканських і загальносоюзної автоматизованих систем управління. За набутим досвідом, проводяться обстеження організації діяльності міністерства, відомства, що реформуються, вивчаються всі інформаційні потоки (і внутрішні, і зовнішні), документи, економічні показники, порядок прийняття відповідних управлінських рішень і т. д. Складаються карти документопотоків, алгоритми прийняття рішень, які використовуються для аналізу, діагностики і подальшого моделювання існуючого та знаходження оптимальних організаційних альтернатив. Обґрунтовується, що проведення такого роду робіт єдино правильний, кардинальний шлях вдосконалення управління, мінімізації корупції в органах державної влади, підвищення ефективності рішень, які приймаються. Водночас це одночасно і шлях до деолігархізації в країні. Замість безглузлого законопроект "Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну або політичну вагу в суспільному житті (олігархів)", за яким президент нібито хоче обмежити їхній вплив, пропонується кардинальне вирішення проблеми. Суб'єктивістські рішення – «who is who» – кого визнавати олігархом – буде приймати Рада національної безпеки та оборони, яку очолює президент. А в дію рішення вводиться указом президента.

Вважаємо, що цей законопроект, по перше, містить корупційну складову. При цьому вона

закладена в самій основній ідеї даного документу. І сама ідея вона є хибною по суті. Навіщо визначати олігархів, які сьогодні є такими, а завтра ні, сьогодні мають значну економічну або політичну вагу, а завтра не матимуть такої. І що таке «надмірний вплив осіб», а що – не є надмірним впливом. Набагато ефективніше виключити можливість будь-кого – дійсного олігарха або напіволігарха НЕГАТИВНО впливати на економічне чи політичне життя країни, загрозувати національній безпеці.

Саме на цій ідеї і побудована концепція антикорупційного управління, яка пропонується. Пропонується не змінювати керівників, правителів, виконавців, а ЗМІНЮВАТИ УМОВИ, в якій вони функціонують. Мова йде про створення, проектуванні СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ, що базується на принципах субсидіарності (а це одночасно і територіальна реформа), цифровізації (використання цифрових технологій, технології блокчейн), а також – некорупційності. Буде побудована система, в якій НЕ МОЖНА УКРАСТИ (у всякому разі робити це систематично) і КЕРУВАТИ неефективно. Все, що діється зараз в сфері боротьби з корупцією – симуляція цієї боротьби. Ми маємо на увазі традиційний політичний курс на зміну керівників, правителів, виконавців, їх посадку або розстріл як у Китаї. Так боролися і борються з корупцією у більшості країн до в усі часи. Але це курс не самий ефективний. У всякому разі, для України, про що свідчить вся її історія і останні події також. Основними проблемами, починаючи ще з ранніх етапів зародження нашої держави, були внутрішні чвари і зовнішні загрози. Єдина відмінність – якщо в ті часи позбавлялися від хозарської напасти, то зараз у наших реаліях боремося з російською. Неефективність боротьби з корупцією саме у такий спосіб впливає з того, що замість одних корупціонерів приходять інші, кого вважали моральними, а вони продовжували ту ж історію, правда красти намагалися ще більше. І це має логічне пояснення. Усі ми всі однакові, маємо одну і ту ж гріховну природу, гріх, як впливає з Біблії, передається кожному з народження, починаючи від Адама і Єви. У кожному з нас закладено інстинкти самозбереження, з першочерговим захистом самого себе, своїх дітей, близьких. Альтруїзм, самопожертвування – на кшталт коду на самознищення. В СРСР, фашистській Німеччині проводили дослід, намагалися прищепити такий код людині, в т.ч. і на генному рівні. Не вийшло.

Тому МІНЯТИ ПОТРІБНО не людей на посадах, а УМОВИ, СИСТЕМУ, в яких вони функціонують. У американців прийнято вва-

жати гарною ту систему, в якій навіть самий посередній людина (в нашому випадку – найдосвідченіший корупціонер) не зможе завдати їй істотної шкоди. Презюмується, що система не буде працювати гірше, якщо її очолить геніальний керівник. Таку організацію вони називають системою, що не розрахованої на генія організації (в нашому випадку, це людина, яка «не крастиме»).

Таким чином, щоб побороти корупцію, потрібно будувати відповідну організацію управлінської діяльності, запроваджувати таку її технологію (наприклад, блокчейн технології), що виключає можливість систематично розкрадати кошти госбюджету, а отже і в цій мірі загрожувати національній безпеці. А це – те, що планується розробляти в навчальному процесі рамках напряму «ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ПРОЕКТУВАННЯ засобів державного управління».

В процесі навчання (розробки організаційних проектів) майбутні управлінці привчатимуться приймати не суб'єктивістські, а економічно обґрунтовані, ефективні рішення. При цьому проблеми, як цього і вимагає теорія менеджменту, будуть вирішуватися ТАМ, ДЕ ВОНИ ВИНИКАЮТЬ, на місцях. Це буде досягнуто за рахунок реалізації принципу субсидіарності. Найважливішим результатом проведеного реформування органів виконавчої влади стане втрата владою своєї ПРИВАБЛИВОСТІ. Як по Р. Шеклі – «Квиток на планету Транай» – на посаду президента, міністра – неможливо буде знайти бажаючих. Тоді в покупці влади олігархами не буде сенсу. І вони і не будуть робити цього. Навіщо собі на шкоду? Олігархи також схильні до гену самозбереження. Як результат – відбудеться деолігархізація. Повторимо: олігархи перестануть спонсорувати владу – в цьому не буде потреби, бо таке вкладання грошей вже не буде приносити їм прибутків. У прибутку буде тільки суспільство в цілому. Все стане з голови на ноги. Олігархи стануть просто багачами, якщо зможуть виживати в умовах економічної конкуренції. Сьогодні вона – поки що космос (в сенсі недоступності) для нашої економіки, нашої країни.

Стануть непотрібними не тільки смішні, потішні закони про статус олігархів, а й судові реформи. Вони провадилися при кожному з президентів України, але спрямовувалися не на вдосконалення роботи судових органів, а захоплення судової системи, встановлення контролю над нею з боку президента.

Нами розроблено комплекс міроприємств – комплексну програму реформування судової системи. Виконання цих міроприємств забез-

печить створення умов, при яких судді не могли б діяти інакше, ніж приймати законні, справедливі рішення. Все інше – звільнення суддів, створення нових інституцій – від лукавого, імітація реформування, яка не поліпшує нинішній стан, а, можна сказати, вбиває країну.

Проектування відповідних умов, розробку того чи іншого організаційного проекту (організаційних проектів) згідно з викладеною в нашій Концепції методології, пропонується робити, як зазначалось, в процесі навчання студентів, силами учнів – майбутніх функціонерів системи, під методичним керівництвом фахівців екстра класу. І це будуть не навчальні, лабораторні заняття, а реальне проектування на реальному об'єкті, побудова якісно нової моделі управління на базі того чи іншого відомства. По закінченню проектування, модель буде впроваджена в практику і за результатами її функціонування буде прийнято рішення про доцільність розробки моделей для інших галузей економіки. Що стосується контингенту абітурієнтів, то, можливо, їх слід набирати не тільки з числа найбільш талановитих випускників шкіл, а й з численних, але поки що вкрай мало корисних центрів реформування, вдосконалення управління. Такі центри функціонують зараз у всіх структурах влади, починаючи з офісу президента України, Кабінету Міністрів. Маються на увазі діючі (правда, навряд ефективно) офіс реформ президента України, офіс реформ Кабінету Міністрів, центри реформування управління при міністерствах, відомствах, регіональних управлінських структурах.

Авторами дослідження, результати якого подано в цій статті, розроблені і концепція освітньої діяльності, і проекти рішень найбільш важливих проблем. Це внутрішні і зовнішні проблеми життєдіяльності нашої держави. До внутрішніх, найбільш важливим, першочерговим ми відносимо дві проблеми: 1) мінімізація корупції в органах державної влади, зростання ефективності економічного управління і 2) судова реформа. На вирішенні цих проблем наполягають і громадяни країни, і наші зарубіжні партнери. Від розв'язання цих проблем залежить не тільки успішність країни (прихід зовнішніх інвестицій, підняття рівня життя людей), але і, скажемо прямо, її виживання. Щодо зовнішніх проблем, то найбільш важливими є: повернення окупованих територій, забезпечення безпеки, суверенітету і цілісності України.

Підходи до кардинального вирішення внутрішніх і зовнішніх проблем, що пропонуються нами – це низка тем, які могли б викладатися в рамках напрямів підготовки студентів

університету майбутнього. Щодо вирішення внутрішніх проблем. Як зазначалось, це перший напрямок освіти – «ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ПРОЕКТУВАННЯ засобів державного управління», що також пропонується до запровадження в Університеті майбутнього. Змістовну частину підготовки за цим напрямком могли б проекти кардинального вирішення основних внутрішніх проблем, розроблені авторами цієї статті. Це проекти «Мінімізація корупції у владі» і «Судова реформа в Україні». Що стосується проекту «Мінімізація корупції у владі». Він включає розробку і реалізацію свого роду адміністративної реформи. Передбачається, що будуть розроблені моделі побудови, функціонування і розвитку центрів прийняття ефективних управлінських рішень в галузях економіки України. Сукупність такого роду центрів має буде замінити діючу систему органів виконавчої влади – систему міністерств та відомств.

Ми довели, що: а) існуюча організація галузевого управління НІКОЛИ (ні за часів СРСР, ні за увесь період незалежності) не була ефективною в економічному сенсі. Ця організація представляла собою командно-розподільну систему, котра була створена для забезпечення миттєвого переведення підприємств на воєнні рейки, мобілізації працівників та здійснення суворого обліку і контролю.

У фінансово-економічному забезпеченні проекту якісно нової системи управління, який ми розробили, обґрунтовується, що розробка і впровадження цифрових технологій в роботу галузевих міністерств і відомств дозволить мінімізувати корупцію. В результаті значні кошти, що нині розкрадаються, будуть спрямовані до держбюджету.

В цілому по ключовим галузям економіки України щорічні додаткові впливання в бюджет складуть десятки мільярдів доларів США. Ось джерело (точніше, одне з джерел) різкого збільшення рівня життя населення. В даний час ми готові представити ескізи (концептуальні) проекти по вирішенню вищезазначених проблем, для доопрацювання (до рівня робочого проекту) і впровадження яких необхідно проведення подальших досліджень на тих чи інших об'єктах вдосконалення організації управління. Йдеться про визначення майданчика для проведення експерименту в рамках адміністративної реформи: вибір конкретних об'єктів для наступного реформування та отримання дозволів на рівні Президента України або Верховної Ради на експеримент. Відповідні прецеденти прийняття такого роду правових актів вже неодноразово були. Наприклад, свого часу були прийняті закон України

«Про державно-правовий експеримент розвитку місцевого самоврядування в місті Ірпень, селищах Буча, Ворзель, Гостомель, Коцюбинське Київської області» [2], численні укази президента України, щодо змін в структурі центральних органів виконавчої влади і т.д.

У процесі проведення експерименту на тому чи іншому об'єкті (міністерстві, відомстві) досліджуються його структура, функції, компетенція, відповідальність на кожному з рівнів прийнятих рішень (дослідження проводяться на рівні органу в цілому, його підрозділів, посадових осіб, виконавців). Описуються рішення, що приймаються на всіх рівнях, документопотоки, права і обов'язки осіб, які приймають рішення та ін.

Як результат, описується діюча, фактична модель функціонування органу управління, а також проектується бажана (вдосконалена) альтернатива його діяльності, яка ґрунтується на визначенні оптимальних функцій та засобів їх реалізації, на використанні сучасних цифрових технологій, в т. ч. технології блокчейн. Всю цю роботу пропонується проводити силами студентів університету майбутнього під методичним контролем авторів ідей, відповідної концептуальної (ескізної) моделі організації управління. Таким чином пропонується зробити УНІВЕРСИТЕТ МАЙБУТНЬОГО свого роду організаційним технопарком.

Нами визначені також спеціальності за виділеними напрямками навчання. Це організаційне проектування органів галузевого і територіального управління, організаційне проектування законодавчої діяльності, організаційне проектування судової діяльності та ін.

Перейдемо до відповіді, що таке якісна освіта. Вище згадувалося, що буде запропоновано надання освіти такого ЯКОСТІ, якої ще немає в світі. І це не повинно викликати іронії, бо це буде іронією дилетанта, як кажуть містики, масони, «непосвяченого». Відзначимо, що наразі відсутнє чітке поняття ЯКОСТІ ОСВІТИ. НІХТО поки що ЧІТКО НЕ ВИЗНАЧИВ, що це таке. До сих пір якість освіти ми розуміємо на вербальному, побутовому рівні: або у ретроспективному або ж в сучасному бюрократичному сенсі. Що стосується розуміння якості освіти на ретроспективному рівні, то мається на увазі міф про високу якість радянської освіти. Згідно з міфом, радянська школа була кращою в світі. Але вона апіорі не могла бути такою в умовах існуючих на той час ідеологічного диктату, жорсткої цензури, заборони будь-яких джерел знань, які йшли з Заходу, від «капіталістичного табору». Так само визнавались неякісними і роботи радян-

ських авторів, зокрема, в суспільних гуманітарних науках, які не містили критики всього західного. Все, що не відповідало «марксистсько-ленінському вченню», незалежно від дійсної якості – строго заборонялося, а «винні» в генеруванні, поширенні подібних знань – шельмувалися, репресувалися. Тобто наші учні (школярі, студенти) свідомо відлучалися від багатьох, багатьох дуже важливих і суттєвих знань, лише на тій підставі, що якийсь, можливо, не дуже грамотний чиновник вирішить, що це може загрожувати бюрократичному комуністичному режиму. При цьому повсюдно культивувалися, нав'язувалися, насаджувалися штучно створені апологетичні псевдонавчальні дисципліни на кшталт історії КПРС, політичної економії соціалізму, наукового комунізму і т.д. Таким чином, з одного боку, нещасні діти, які навчалися у ті часи, не допускалися, нерідко до дуже потужних, важливих знань, а з іншого – їх дурили, нашіпиговували «смітєвою» ідеологічною інформацією, якій приділялася особлива увага. За недостатню повагу до останньої можна було і догодити в місця «не дуже віддалені». А то і зникнути взагалі, як зараз зникають люди в Північній Кореї, Китаї, або бути отруєним, застреленим як в сучасній Росії. Не можна не згадати ще і про дуже строгу, можна вважати, паличну дисципліну, яка панувала в початкових закладах, особливо в школі.

А як же Курчатов, Корольов, – скажуть вперті опоненти, прихильники тези про найякіснішу у світі радянську освіту. Відповідаємо. По-перше, Корольов, Туполєв (конструктори радянських ракет), закінчували ще не радянські школи. По-друге, поряд з Курчатовим і Корольовим були і лисенкови – яскраве породження радянської епохи, панувала так звана лисенківщина. У ті часи радянську науку час від часу стрясали ідеологічні кампанії на кшталт гонінь на генетику і кібернетику. Як відомо, в 1949 році, після того, як академік Лисенко розгромив генетиків на сесії Всесоюзної академії сільськогосподарських наук, виникла ідея проведення подібних конференцій і по інших напрямках науки – для розгрому «псевдонаукових», як стверджувалося, течій. Тоді ж (1949 рік) почалася підготовка такої конференції з фізики [3]. Академіку Вавилову вдалося, шляхом величезних зусиль, за допомогою великого числа вчених, відкласти конференцію як непідготовлену. Важко оцінити розмір збитків країні, втрат в науково-технічній сфері, що завдавалися терором, переслідуваннями вчених і пересічних громадян з ідеологічних мотивів. Сюди ж (до збитків) слід додати і витрати на утримання репресивного апарату, який здійснював терор.

Влада, борючись з інакомисленням, постійно тримала під невсипущим контролем науку і освіту. Всіх тих, хто мав іншу, на відміну від дозволеної, точку зору, висилали з країни, розстрілювали, саджали в тюрми, табори. Тому правильно було б, згадуючи Курчатова і Королева, підрахувати, а скільки ж талановитих людей втрачено в колишньому СРСР, коли винищувалися десятки мільйонів. Особливо великі втрати в цьому сенсі мали місце в Україні. Українці, як показують наші дослідження, одна з найбільш креативних націй в світі. І водночас є найбільш постраждалою від Радянської влади. Мається на увазі і Голодомор, і кампанії терору, експропріації заможного селянства, що увійшли в історію як «розкуркулення». Під час однієї із союзницьких конференцій другої світової війни Сталін сказав Черчиллю, який висловив співчуття з приводу величезних людських втрат СРСР: «При колективізації ми втратили не менше» [4].

У цьому сенсі необхідно говорити не про «переваги кращої в світі радянської школи», а про тяжкі наслідки так званої колективної травми, відображеної в колективній пам'яті нашого народу. Наслідки колективної травми проявляються і в масовій деградації свідомості народу, що виражається в ностальгії за диктаторським радянським режимом, дуже правильно оціненим, у свій час, як «імперія зла». Тому, досліджуючи, нам необхідно вибудовувати таку систему (в т.ч. і систему освіти), щоб нинішня спадкоємиця РФ ніколи не змогла «повторити».

Це те, що стосується інтерпретації якості освіти «у ретроспективному плані». Щодо розуміння якості освіти в бюрократичному сенсі. Це вже сьогодення. Бюрократи від освіти правильно сформулювали завдання – підвищити його якість. Однак ні законодавство про освіту, ні численні програмні документи, стратегії, місії, що проголошуються під лозунг «підвищити якість освіти» – не дають, як уже говорилося, чіткої конструктивної відповіді, що це таке – **ЩО ТАКЕ ЯКІСТЬ ОСВІТИ**. Зате масштабно розписується найулюбленіший предмет бюрократії – **КОНТРОЛЬ** – його форми, види, структури для реалізації. Створено новий спеціальний орган – Національне агентство забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). Це дуже потужний орган, який за законом про вищу освіту «перебирає» на себе всі основні функції контролю за нею. До функцій НАЗЯВО, його програмних документів, стратегій, місій – ми ще повернемося. Зараз відмітимо, що бюрократи, не визначаючи, фактично, суті самої якості освіти – віддали це на відкуп «низам» –

вузам, викладачам. Тим самим вони не мов би кажуть: ми контролюємо вузи і викладачів, проводимо оцінювання знань студентів. А з якістю освіти нехай вузи і викладачі розбираються самі, нехай займаються нею. Потім ми подивимось і, можливо, накажемо так робити всім іншим. Щоб було що контролювати. Для всього цього і звели в культ «університетську автономію», створили, як уже говорилося, нові контролюючі органи, нові форми звітності для вузів, викладачів. Однак вузам, як і викладачам теж не дуже потрібна дійсна якість в освіті. Вузам цікава університетська автономія лише з точки зору самостійного розпорядження фінансами і нічим більше. Для самозбереження вузи намагаються «зробити свій рейтинг» шляхом заповнення численних паперів, що ніяк не впливають на дійсну якість освіти, та пережити бюрократичну перевірку. Перевіряючі також не обтяжують себе справжнім контролем за якістю освіти. Вони можуть лише допомогти (якщо їх правильно зустріти і проводити) заповнити численні форми, запропоновані бюрократами зверху. А викладачам що – написав собі конспект років двадцять тому, і тільки «контролюй» ... студента. Причому, якщо Міносвіти контролювало вузи, можна сказати, щадяще, то зараз ситуація змінюється. Чинним Законом про вищу освіту передбачається, як відомо, створення додаткового (а, точніше, основного), ще одного розпорядчого і перевіряючого органу в цій сфері – Національного агентства щодо забезпечення якості вищої освіти. Агентство має стати «постійно діючим колегіальним органом, уповноваженим на реалізацію державної політики в сфері забезпечення якості вищої освіти». За задумом – це найпотужніший бюрократичний орган контролю, який перебирає на себе всі контрольні функції Міносвіти і науки. Серед головних завдань Національного агентства – формування вимог до системи забезпечення якості вищої освіти, критеріїв оцінки якості освітньої діяльності, в тому числі наукових досягнень, за якими повинні визначатися рейтинги вищих навчальних закладів вищої освіти України; проведення акредитації освітніх програм, розробка вимог до рівня наукової кваліфікації осіб, які отримують наукові ступені тощо.

Як і передбачено згаданим Законом, розроблена і представлена Стратегія Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти до 2022 р Іншими законами, наприклад, Законом «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» № 392, при-

йнятим Верховною Радою України 18 грудня 2019 року – також передбачаються додаткові найрізноманітніші форми контролю. Це вдосконалення процедури ліцензування освітньої діяльності, надходження на навчання, розширення сфери використання зовнішнього незалежного оцінювання і т.п. Ряд документів методичного характеру щодо реформування освіти, підвищення його якості, зменшення корупційних ризиків розроблено силами недержавного сектора, громадськими організаціями, в основному, міжнародними. До таких документів можна віднести Дорожню карту реформування вищої освіти України (опублікована в березні 2018). Центральна ідея документа – «якість української вищої освіти залежить від реалізації концепції університетської автономії». Цей документ був створений в рамках проекту ElibUkr «Сприяння реформам у галузі вищої освіти України з точки зору розвитку академічної доброчесності», підтриманого Міжнародним благодійним фондом «Відродження». Разом з тим, аналіз згаданих і багатьох інших розроблених і прийнятих документів, показує, що ряд їх положень носять загальний, декларативний характер, а отже, також є, по суті, бюрократичними. Справді, якщо в небюрократичних системах управління при появі проблеми прагнуть знайти для неї механізми вирішення, то в бюрократичних – просто передають вирішення проблеми «на низи», на місця і одночасно створюють структури для контролю її рішення. У нашому випадку застосовані точно такі ж бюрократичні прийоми. Крім функціонуючої Державної служби якості освіти створено, як говорилося, вищезгадане Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. І все це подається як чи не панацея від всіх бід, прорив у сфері освіти. У регламенті Національного агентства говориться про «місії із забезпечення якості вищої освіти», «стратегічні цілі» і т.д. Однак, як впливає з аналізу, який ми провели, досліджуючи усі вищеперераховані документи, НІДЕ НЕ МАЄ ЧІТКОГО ВИЗНАЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Тим більше відсутні зрозумілі показники її (якості освіти) оцінки, підходи до вимірювання. І це природно. Які можуть бути показники вимірювання того, що ще не визначено, якщо горезвісна якість освіти для її контролерів – НЕ ПАХАНЕ поле. Що ж тоді міряти? Тому пропонуємо ми. Нами розроблена МОДЕЛЬ ЯКІСНОГО (можна сказати, ІННОВАЦІЙНОГО або ВИПЕРЕДЖАЮЧОГО розвитку) освіти. Ця модель може бути позначена і як компетентнісний підхід до освіти. Назва не принципова. Головне – змістовна частина.

Ми визначаємо якість освіти як ЗАСІБ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ певних ЦІЛЕЙ. Перш ніж визначати конструктивність такого визначення, ще раз підкреслимо, що якість освіти – це не самоціль, а лише засіб для досягнення згаданих цілей. Коротко скажемо про них – про більш високі цілі. Це: 1) побудова в Україні інформаційного суспільства, суспільства знань (інакше країна залишається сировинним придатком у «золотого мільярда», а в кінцевому рахунку – нам загрожує розвал і зникнення з карти Землі. Як відомо, є вже сценарій цього. І не один; 2) сталий розвиток, тобто це екологія, знову таки, виживання.

Скажуть, що для цих цілей необхідні перш за все безперервні інновації. Згодні. Це і є перш за все інноваційна освіта. Це і є перша складова, характеристика якості освіти. Вона (освіта) має бути інноваційною. А це вже легко вимірювати. Можна ж виміряти (скажімо, при незалежному оцінюванні) ступінь інноваційності знань. Можна. Це може бути зрозумілим навіть нашим зашореним бюрократам від освіти. Друга теза. Найбільш інноваційну, а отже і якісну освіту зможуть забезпечити розвинена наука, ступінь науковості знань, які одержують випускники вузів. Але зразу попереджаємо, що при перевірці знань (при незалежному оцінюванні), не треба провадити обшуки тих, хто оцінюється, стояти над душою і присікати будь-які спроби скористатися гуглом чи іншою допомогою. Читати «Гуси» напам'ять – це вже замшіла давність. На виробництві перед спеціалістом ставлять завдання і строки. Все інше не цікавить. Так потрібно поводитися і при незалежному оцінюванні. Потрібно. Але те, як провадиться ЗНО зараз, особливо, випускників вишів – це повний бюрократизм, повна Унтер Пришибеєвщина.

Найбільший ефект від інноваційності в освіті, найвища її якість може бути досягнута за умови функціонування (розвитку) освіти і науки як взаємопов'язаних складових, сфер єдиної системи. Отже, другим показником якості освіти є її пов'язаність з наукою. На побудову єдиної системи освіти

і науки і спрямована нова освітня парадигма, яку ми пропонуємо. В рамках цієї парадигми ВПЕРШЕ сформульовано визначення якісної (інноваційної) освіти. Запропоновано конструктивні засоби для ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ, надано КРИТЕРІЇ цієї якості та запропоновано показники її якості і розвитку, МЕХАНІЗМИ ОЦІНКИ і ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ цієї ЯКОСТІ. От тоді б НАЗЯВО дійсно міг би з реалізовувати своє призначення. Зокрема, запропоновано, механізм побудови відповідної системи управління освітою. Така система має замінити нинішні структури, які налаштовані контролювати будь-що, тобто інваріантні до об'єкту контролю.

Наявність системи, що пропонується, дозволить нарощувати якість освіти і науки, забезпечить отримання синергетичного ефекту від сумісного функціонування освіти і науки.

Висновки. Наше дослідження, результати якого частково викладаються в цій статті – являє собою спробу розробки такого роду концепції освітньої діяльності університету майбутнього, яка могла б розглядатися і як власний, національний тренд української освіти. Тренд в даному випадку полягає, по перше, в тому, що пропонується надання освіти такого ЯКОСТІ, якої ще немає в світі. Ця якість забезпечується за рахунок наступних факторів: 1) виключається можливість використання у навчальному процесі застарілої, неактуальної інформації; 2) у зазначений процес як обов'язкова залучається лише інформація щодо: а) даних про усі (світові) знання в той чи іншій предметній галузі, накопичені людством за всю його історію. Обмеження накладаються лише рівнем розвитку відповідних технічних і технологічних засобів доставки знань; б) нових результатів, досягнень вітчизняних вчених. Йдеться про нововведення, новітні наукові результати, які мають імплементуватися в навчальний процес практично одночасно з їх оприлюдненням. По друге. Процес навчання буде не імітувати, а представляти собою науково-дослідний процес – технологію виявлення і вирішення дійсних проблем державного управління.

Література:

1. В Украине создадут президентский университет будущего, – Зеленский. URL: <https://news.obozrevatel.com/politics/v-ukraine-sozdadut-prezidentskij-universitet-buduschego-zelenskij.htm>
2. Про державно-правовий експеримент розвитку місцевого самоврядування в місті Ірпені, селищах Буча, Ворзель, Гостомель, Коцюбинське Київської області : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 29. Ст. 138.
3. Лысенко и лысенковщина: особенности развития отечественной генетики. URL: https://sceptsis.net/library/id_1794.html
4. Раскулачивание: чем крестьяне большевикам не угодили? *BBC News Русская служба*. URL: https://www.bbc.com/russian/russia/2010/02/100202_russia_collectivization.

References:

1. V Ukraine sozdatut prezidentskij universitet budushhego, – Zelenskij [Presidential University of the Future to be created in Ukraine – Zelensky]. URL: <https://news.obozrevatel.com/politics/v-ukraine-sozdatut-prezidentskij-universitet-budushhego-zelenskij.htm> [in Russian].
2. (2001). Pro derzhavno-pravovyi eksperyment rozvytku mistsevoho samovriaduvannia v misti Irpeni, selyshchakh Bucha, Vorzel, Hostomel, Kotsiubynske Kyivskoi oblasti : Zakon Ukrainy [About the state-legal experiment of development of local government in the city of Irpen, the settlements of Bucha, Vorzel, Hostomel, Kotsiubynske of the Kiev region: the Law of Ukraine]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, № 29, St. 138. [in Ukrainian].
3. Lysenko i lysenkovshina: osobennosti razvitiya otechestvennoj genetiki [Lysenko and Lysenkovschina: features of the development of domestic genetics]. URL: https://scepis.net/library/id_1794.html [in Russian].
4. Raskulachivanie: chem krestyane bolshevikam ne ugodili? [Dekulakization: what did the peasants not please the Bolsheviks with?]. *BBC News Russkaya sluzhba*. URL: https://www.bbc.com/russian/russia/2010/02/100202_russia_collectivization [in Russian].